

**GAUSDAL
KOMMUNE**
Ledergruppe

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
02 / 2351 - 106	
DATO 26 MARS 2003	
AN 501	EKSP
Vassdragsne	

Det Kongelige Olje- og Energidepartement
Postboks 8148 Dep.

0033 OSLO

ØSTRE GAUSDAL, 20.03.03

Arkivkode
T0

Vår ref.
03/00190

Deres ref.

**ENDRINGER I INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG
VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN**

Saken ble behandlet i Kommunestyret den 18.03.03, **saknr. 0018/03**.

Utskrift av saken følger vedlagt.

Med vennlig hilsen
Gausdal kommune

Marianne Ellingsen
Politisk sekretariat

Vedlegg ..	1	1
Sak:	02	2351-106

SÆRUTSKRIFT

Samlet saksframstilling

Gausdal kommune

SAKNR	STYRE/RÅD/UTVALG:	MØTEDATO:
0020/03	Formannskapet	21.02.03
0018/03	Kommunestyret	18.03.03
Ark.: T0	Lnr.: 001010/03	Arkivsaksnr.: 03/00190

Saksbehandler: Lars Erik Lunde

ENDRINGER I INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN

Vedlegg: Brev fra KS til OED av 24.10.02

Andre saksdokumenter (ikke utsendt):

SAMMENDRAG:

Kommunestyret anmodes om å gi sin tilslutning til KS sin høringsuttalelse vedr. endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

SAKSOPPLYSNINGER/ VURDERING:

ESA har pålagt Norge å endre reglene om hjemfall av vannfall. Det er lite sannsynlig at Norge har andre muligheter enn å følge ESAs pålegg. Olje- og energidepartementet jobber derfor for tiden med et forslag om at alle offentlig eide kraftanlegg med vannfall skal hjemfalle til Staten i 2063. Departementet har i brev sendt på høring forslag til nødvendige lovendringer.

Hjemfall er en plikt til å avgi sitt vannfall med kraftstasjoner og reguleringsanlegg til Staten etter 60 år regnet fra en kjøper vannfallet eller bygger ut kraftanleggene uten at Staten yter noen betaling eller annen form for kompensasjon. Både kommuner og fylkeskommuner samt selskaper som disse eier 2/3 eller mer av, har frem til i dag vært unntatt fra reglene om hjemfall.

Derimot har private selskaper og utlendinger vært underkastet reglene om hjemfall helt siden 1906. Private og utlendinger blir automatisk pålagt vilkår om hjemfall til Staten 60 år etter at de kjøper et vannfall eller bygger ut et kraftanlegg.

Departementets forslag går betraktelig lenger enn det som er nødvendig for å tilfredsstillе ESA og er uheldig for dagens kommunalt og fylkeskommunalt eide e-verk. KS har derfor fremmet et eget forslag.

I dag kontrollerer kommunene og fylkeskommunene selskaper som igjen eier rundt 55% av all kraftproduksjonen i Norge. Det utgjør om lag 65 TWh. Disse anleggene har en antatt markedsverdi på mellom 160 og 200 milliarder kroner. Disse verdiene er i dag ikke omfattet av hjemfall.

ESA har kun påpekt at det er forskjellsbehandlingen som strider med EØS-avtalen og deres pålegg er derfor ikke et pålegg om å oppheve hele hjemfallsinstituttet. Det Norge må gjøre er å endre reglene slik at forskjellsbehandlingen opphører. Det kan i hovedsak gjøres på tre måter:

Opphevelse

Det er utvilsomt at en fullstendig opphevelse av reglene om hjemfall for alle vil tilfredsstillе ESA. Det er klart at dette alternativet ikke er aktuelt og Regjeringen har allerede bestemt seg for å ikke fremme et forslag om å oppheve hele hjemfallsinstituttet.

Spørsmålet i dag er derfor hvordan reglene om hjemfall skal utformes for fremtiden. Her er det i realiteten to hovedalternativer, som begge vil være akseptable for ESA: Det ene forslaget er det tidligere nevnte forslaget fra Olje- og energidepartementet, mens det andre er utarbeidet og fremsatt av KS.

OEDs forslag

Olje- og energidepartementet har ut på høring et forslag om at alle offentlig eide kraftproduksjonsanlegg skal hjemfalle til Staten om 60 år. Det innebærer at alle kraftanlegg til de kommunalt og fylkeskommunalt eide e-verkene skal overdras til Staten i 2063 uten at det betales noen form for kompensasjon. I dag representerer de kommunalt og fylkeskommunalt kraftanleggene som tidligere nevnt verdier for om lag 160 til 200 milliarder kroner.

KS' forslag

KS er uenig med departementets forslag. KS mener at forslaget er urimelig overfor kommunene og fylkeskommunene. KS har derfor fremmet et eget forslag overfor departementet som går ut på at det i stedet settes vilkår om hjemfall om 60 år overfor enhver som fra nå av kjøper kraftanlegg.

For å unngå omgåelse må det også ved kjøp av en kvalifisert andel av aksjene i et e-verk settes vilkår om hjemfall slik at ikke reelle overdragelser skjules bak overdragelser av selskapsandeler.

KS' forslag omtales som transaksjonsmodellen ettersom krav om vilkår om hjemfall ikke vil settes før noe selges. Fordelen med modellen er at dagens kommunale og fylkeskommunale eiere som ønsker å forbli eiere av sine e-verk med kraftproduksjon kan forbli det uten å måtte avgi sine kraftanlegg til Staten om 60 år.

KS' forslag fører til en fullstendig likestilling av alle typer kjøpere og tilfredsstiller derfor også ESA.

KS mener at Olje- og energidepartementets forslag i realiteten vil innebære et sterkt salgspress. Det skyldes at dersom en ikke selger innen de første årene etter lovendringen, vil anleggene etterhvert miste sin verdi fordi det blir kortere til hjemfall. For å unngå et slikt verdifall, må en selge relativt raskt etter lovendringen.

Statkraft er ute av stand til å kjøpe mer i Norge og det er ingen annen kapitalansamling av betydning i Norge. Det innebærer at det kun er store selskaper utenfor Norge som vil være kjøpere. Kjøperene må fokusere på sentraliserte løsninger og nedskjæringer for å kunne hente ut avkastning for å forrente investeringene.

Departementets forslag vil derfor ha negative samfunnsmessige virkninger ettersom virksomhetene, arbeidsplasser og kompetanse med dertil hørende ringvirkninger, blir borte. Forslaget er ikke distriktsvennlig.

Transaksjonsløsningen er derimot skånsom for dagens fylkeskommunale og kommunale eiere. De kommunene og fylkeskommunene som vektlegger lokal tilstedeværelse vil kunne sikre det ved å forbli eiere av sine e-verk. Vi mener departementets ensidige vektleggelse av sosialøkonomiske modeller som alene fokuserer på organiseringen av kraftproduksjonen fullstendig utelater den økonomiske, samfunnsmessige og næringsmessige betydningen e-verkene har i sitt lokalmiljø.

Det er også et helt grunnleggende spørsmål som departementet ikke vektlegger. Det er som følger: *Er det rimelig at Staten ved hjemfall skal ta over store verdier fra kommuner og fylkeskommuner uten å betale for dem?*

Administrasjonen foreslår at det gjøres følgende

vedtak:

OED's forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven avvises.

Kommunestyret gir sin tilslutning til KS sitt alternative forslag, transaksjonsmodellen, som innebærer at det settes vilkår om hjemfall om 60 år overfor **enhver som fra nå av** kjøper kraftanlegg.

Formannskapet behandlet saken, saksnr. 0020/03 den 21.02.03.

Behandling:

Enstemmig.

Vedtak:

OED's forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven avvises.

Kommunestyret gir sin tilslutning til KS sitt alternative forslag, transaksjonsmodellen, som innebærer at det settes vilkår om hjemfall om 60 år overfor **enhver som fra nå av** kjøper kraftanlegg.

Kommunestyret behandlet saken, saksnr. 0018/03 den 18.03.03.

Behandling:

Repr. Mona Nicolaysen foreslo saken utsatt.
Forslaget falt mot 19 stemmer.

Vedtak:

OED's forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven avvises.

Kommunestyret gir sin tilslutning til KS sitt alternative forslag, transaksjonsmodellen, som innebærer at det settes vilkår om hjemfall om 60 år overfor **enhver som fra nå av** kjøper kraftanlegg.

Melding sendt:
Olje- og energidepartementet

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 2002/00991-5
Arkivkode: S00
Saksbehandler: Jan F. Andersen-Gott
Deres referanse:
Dato: 24.10.2002

Att: Olje- og energiminister Einar Steensnæs og
ekspedisjonssjef P. H. Høisveen

VEDLEGG nr. 1
Saknr. FS 20/03 KS 18/03

Forslag til endringer i reglene om hjemfall

Vi takker for møtet med Olje- og energidepartementet fredag 18. oktober 2002.

KS fastholder at departementets forslag samlet sett vil ha en betydelig negativ samfunnsøkonomisk og samfunnsmessig virkning. Det er heller ikke riktig at det ikke lar seg gjøre å innføre transaksjonsalternativet på en regelteknisk tilfredsstillende og gode måte. Det foreligger derfor ingen rimelig og god begrunnelse for departementets forslag om å pålegge tvangsavståelse i 2063 av offentlig eide vannfall med kraftanlegg til Staten uten noen form for kompensasjon.

Departementets forslag er et statlig inngrep i det kommunale og fylkeskommunale selvstyre foruten råderetten over egne eiendeler som KS vanskelig kan akseptere.

KS understreker at det er nødvendig med en høringsfrist i anledning endringer i reglene om hjemfall som er lenger enn den normale minimumsfristen på tre måneder for å sikre en reell og ryddig høringsprosess.

KS motsetter seg at spørsmålene om endringer i den fylkeskommunale forkjøpsretten og vertskommunenes rett til andel av anlegget eller dets verdi i forbindelse med hjemfall, foreslås endret i denne omgang. Det har frem til nå vært ukjent at det er aktuelt å endre disse reglene.

Vi vil nedenfor gå nærmere igjennom de enkelte punktene som ble drøftet under møtet den 18. oktober 2002.

1. Konsekvensene av departementets forslag

Departementet fastholder at deres alternativ ikke vil føre til noe salgspress. Vi kan imidlertid ikke se at departementet anfører argumenter som tilbakeviser at forslaget faktisk vil innebære et sterkt salgspress. Nye eiere uten lokal tilknytning må fokusere på sentraliserte løsninger og nedskjæringer. Det er nettopp denne isolerte

BREV ADRESSERES TIL FORBUNDET

KONTORADRESSE
Haakon VII gt. 9
0161 OSLO

POSTADRESSE
Postboks 1378 Vika
0114 OSLO

TELEFON
24 13 26 00

TELEFAKS
22 83 22 22
22 83 17 86
22 83 62 92
- KS Arbeidsgiver

E-POST/INTERNETT
ks@ks.no
www.ks.no

BANKGIRO
8200.01.65189

effektiviseringsgevinsten ved driften av de enkelte kraftverkene som departementet begrunner sitt forslag med.

Den effektiviseringsgevinsten som forventes av departementet må holdes opp mot de negative samfunnsøkonomiske og samfunnsmessige virkninger som departementets forslag faktisk vil ha som følge av de sentraliserte løsningene og nedskjæringene. Dette har departementet ikke gjort. De samlede negative samfunnsøkonomisk og samfunnsmessig virkning vil etter KS' vurdering helt klart overstige den isolerte effektiviseringsgevinsten som departementet forventer.

2. Transaksjonsalternativet

2.1 Innelåsnings effekt

Departementet fastholder at transaksjonsalternativet vil ha en innelåsnings effekt. Det siktes til at nåverdien for en eier uten vilkår om hjemfall vil være høyere enn nåverdien for en potensiell kjøper som blir underlagt vilkår om hjemfall.

Departementet er selv enig i at vilkår om hjemfall kun for kjøpere maksimalt vil føre til en teoretisk reduksjon på opp til 5-6 % av salgsprisen. Videre er det enighet om at det er en rekke andre parametere, f.eks. ulike forventninger til kraftprisen i fremtiden, som i minst like stor grad vil spille inn på salgsprisen. Transaksjonsalternativet vil derfor, i så godt som alle praktiske tilfelle, ikke resultere i et avvik mellom nåverdien for dagens eier og nåverdien for potensielle kjøpere, som vil være utslagsgivende for om potensielle kjøpere faktisk byr mer enn det som er nåverdien for dagens eier.

For øvrig gjentas det at spørsmålet er av mer prinsipiell karakter for kommunestyrene og fylkestingene. Enten så ønsker den enkelte kommunen eller fylkeskommunen å videreføre sitt engasjement i kraftsektoren eller så ønsker den å selge og plassere pengene et annet sted. Om en kommune får f.eks. NOK 200 eller 210 mill. for sine interesser innen kraftproduksjon og om det skyldes transaksjonsalternativet, er i den anledning underordnet. Prisen som tilbys for kraftproduksjon og kraftselskaper er normalt så god at en variasjon på noen prosent opp eller ned ikke vil føre til at de som ønsker å selge avholder seg fra å selge.

KS avviser derfor at det er tale om noen merkbar innelåsnings effekt. Derimot vil, som tidligere nevnt, departementets forslag innebære et salgspress. Det kan virke som om det er et ønske om at kommunale og fylkeskommunale eiere skal presses ut av sitt eierskap i kraftsektoren. Dersom det er hensikten, er departementets forslag langt mer effektivt til dette enn transaksjonsalternativet.

2.2 Effekten av departementets forslag over tid

Vi fastholder at departementets forslag etter en viss periode vil kunne virke konserverende. Departementet har ikke i dag noen fast formening som gjør det forutsigbart om Staten vil foretrekke en SDØE/Petoromodellen i det hjemfall skjer, eller om det skal åpnes for en liberal praktisering av reglene om foregrepet hjemfall. Selv om departementet etter hvert åpner for en liberal praktisering av foregrepet hjemfall, gir heller ikke det noen sikkerhet for hva Staten til slutt vil velge i det hjemfall nærmer seg.

Det er rimelig å forvente at denne usikkerheten vil virke hemmende på markedet for omsetning av vannfall desto nærmere man kommer hjemfall. Det er en grunnleggende forutsetning for den effektiviseringsteorien som departementet legger til grunn at dette markedet fungerer fullkomment.

2.3 Formålet med samlet hjemfall

Det er vanskelig å se fordelene av hjemfall av alle offentlig eide vannfall på samme tidspunkt. Departementet har som tidligere nevnt ingen konkret formening om hva som skal skje med vannfallene i det hjemfall inntreffer. Vi kan ikke se at det er nødvendig eller ønskelig med hjemfall av alle offentlig eide vannfall på samme tidspunkt.

3. Regeltekniske hensyn

Departementet fastholder at det ikke lar seg gjøre å innføre transaksjonsalternativet på en regelteknisk god og tilfredsstillende måte. KS har i tidligere brev gjennom henvisning til regelverk i andre lover vist at det allerede eksisterer modeller som tilsvarer transaksjonsalternativet og som fungerer tilfredsstillende i praksis. Her nevner vi i tillegg eierskapsreguleringen innen mediebransjen. De direkte og indirekte eierforholdene innen mediebransjen er til og med lagt ut på nettet. Se www.medieregisteret.no.

KS fastholder at det fullt ut lar seg gjøre å implementere transaksjonsalternativet på en regelteknisk god og tilfredsstillende måte. Vi viser her også til vår skisse til reguleringsmodell i vårt forrige brev til departementet.

Departementet har satt som et absolutt krav at den nye reguleringen skal innebære et enkelt, transparent og forutsigbart regelverk. Dersom regeltekniske hensyn alene hadde vært styrende for et lovarbeid, burde departementet ha foreslått umiddelbart hjemfall av alle vannfall eller opphevelse av hele hjemfallsinstituttet. Ingen av disse alternativene er imidlertid ønskelig og departementet har derfor heller ikke valgt noen av disse løsningene. Derimot mener departementet at hjemfall om 60 år av alle offentlig eide vannfall regeltekniske er så mye enklere enn transaksjonsalternativet at sistnevnte ikke er et aktuelt alternativ.

Etter KS' syn bør det ikke være slik at de beste samfunnsmessige og samfunnsøkonomiske løsninger ikke velges fordi det finnes alternativer som regelteknisk er enklere å implementere.

4. Rimelighet

En tvangsavståelse til Staten av de kommunale og fylkeskommunale e-verkenes vannfall med kraftproduksjonsanlegg som er betalt av kommunene, fylkeskommunene og deres innbyggere uten noen form for kompensasjon, krever en rimelig og god begrunnelse. Departementets forslag vil samlet ha en samfunnsøkonomisk og samfunnsmessig negativ virkning. Som tidligere nevnt kan transaksjonsmodellen innføres på en regelteknisk god og tilfredsstillende måte.

Det foreligger derfor ingen fyllestgjørende begrunnelse for departementets forslag. Vi gjentar at forslaget er urimelig overfor kommunene, fylkeskommunene og deres innbyggere.

5. Kommunalt og fylkeskommunalt selvstyre

Valget mellom departementets forslag og transaksjonsalternativet går rett inn i kjernen i forholdet mellom kommunalt og fylkeskommunalt selvstyre og selvstendighet kontra statlig detaljstyring og statlig overtakelse av kommunale og fylkeskommunale oppgaver og eiendommer.

Departementets forslag innebærer en ytterligere innskrenkning i kommunenes og fylkeskommunenes selvstyre foruten et inngrep i kommunenes og fylkeskommunenes eiendomsrett til sine eiendeler. Dette vil kulminere i en statlig overtakelse av alle vannfall med kraftproduksjonsanlegg som tilhører kommune og fylkeskommunale e-verk i 2063. KS motsetter seg på det sterkeste et slikt inngrep i det kommunale og fylkeskommunale selvstyre og kommunenes og fylkeskommunenes eiendomsrett.

6. Fjerning av den fylkeskommunale forkjøpsretten

Departementet varsler at det er aktuelt å se nærmere på den fylkeskommunale forkjøpsretten etter industrikonsesjonsloven av 14. desember 1917 nr. 16 § 9. Departementet begrunner en fjerning av forkjøpsretten med at den er til hinder for et velfungerende marked for omsetning av vannfall og avviser at fjerningen er initiert av EØS-rettslige regler. KS tviler på at bestemmelsen har vært og vil kunne være et hinder for et velfungerende marked. Det har de senere årene allerede vært en betydelig omsetning av vannfall uten at forkjøpsretten har virket prisdempende eller på annen måte negativt.

KS antar for øvrig at dersom departementet foreslår opphevelse av den fylkeskommunale forkjøpsretten ved overdragelse av eiendomsrett til vannfall, vil det også være aktuelt å oppheve den fylkeskommunale og kommunale fortrinnsretten ved utleie av vannfall etter industrikonsesjonsloven § 10. Et endelig standpunkt til forkjøpsretten og fortrinnsretten forutsetter imidlertid en intern vurdering hos KS og KS' medlemmer som nødvendigvis vil ta noe tid.

Spørsmålet om den fylkeskommunale forkjøpsretten har ikke avgjørende betydning for endringene i reglene om hjemfall. KS har heller ikke før nå blitt gjort oppmerksom på at det er aktuelt å endre bestemmelsen. Det er vanlig at forslag om lovendringer av betydning gjøres til gjenstand for utredninger og behandles i bredt sammensatte utvalg før de sendes ut på høring. På denne måten sikres det en åpen og demokratisk utarbeidelse av lovforslag.

Forkjøpsretten bør også være gjenstand for en slik grundig prosess. KS fikk den forståelsen av departementet at den fylkeskommunale forkjøpsretten antageligvis ikke vil bli foreslått fjernet i denne omgangen. KS understreker at den eneste ryddige fremgangsmåten er at forslaget utsettes og gjøres til gjenstand for vanlig saksbehandling ved lovendringer.

7. Vertskommunenes rett til opptil 1/3 av anlegg eller verdien av anlegg som hjemfaller

Departementet ønsket å diskutere vertskommunenes rett etter henholdsvis industrikonsesjonsloven § 41 siste ledd og vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 § 2 nr. 6 til opptil 1/3 av anleggene eller verdien av anleggene når de hjemfaller. Departementet viste til at det etter deres forslag ville bli tale om samtidig hjemfall av omlag

110 TWh i 2063. Departementet mener at dette vil resultere i en urimelig overføring og skjev fordeling av verdier til fordel for enkelte kommuner i 2063.

KS viser til at problemet med samtidig hjemfall vil unngås dersom departementet fremmer transaksjonsalternativet i stedet, i det hjemfall etter dette alternativet vil bli spredt over tid. Videre viser vi til vårt brev til departementet datert 3. juli 2002 hvor vi innledningsvis sterkt understreker prinsippet om at vertskommunene skal tildeles en vesentlig andel av det hjemfalte anlegget eller dets verdi. KS fastholder dette standpunktet.

Det kan være et spørsmål om fordelingen mellom vertskommunene, andre omkringliggende kommuner og fylkeskommunene der hjemfallet skjer, bør vurderes endret. I likhet med spørsmålet om endringer i den fylkeskommunale forkjøpsretten, er det ikke nødvendig eller ønskelig å avgjøre spørsmålet om vertskommunenes andel i forbindelse med hjemfall i denne omgang.

8. Høring

Departementet opplyste at de i forbindelse med høringen av forslaget om endringer i reglene om hjemfall kun ville sende høringsnotatet til KS og ikke til de enkelte kommunene. Ettersom KS må stå for utsendelsen til kommunene innebærer det et ytterligere ledd i kommunikasjonen som fører til at det går mer tid enn nødvendig.

Viktigheten av lovforslaget fører til at det må behandles i kommunestyre og fylkestings møter. Møteplanene for disse er fastsatt lang tid i forveien og det tar tid å innkalle til evnt. ekstraordinære møter. KS som medlemsorganisasjon er avhengig av å kunne holde møter med våre medlemmer og foreta de avstemninger internt som er nødvendige før en høringsuttalelse kan avgis. Det vises også til at temaet for lovendring er tungt og komplisert.

Det er nødvendig med en høringsfrist som er lenger enn den normale minimumsfristen på tre måneder for å sikre en reell og ryddig høringsprosess. En kortere høringsfrist enn den normale minimumsfristen vil kunne føre til saksbehandling forut for utarbeidelsen av Ot. prp. som resulterer i en oversendelse av en Ot. prp. til Stortinget som ikke behandler alle relevant argumenter og synspunkter som gjør seg gjeldende i saken.

9. Avslutning

Det mest gjennomtenkte og beste resultatet vil oppnås dersom departementet foreslår transaksjonsalternativet i form av en egen tilleggslov. Deretter settes det ned et vanlig lovutvalg som ser nærmere på resten av de av lovens bestemmelser som departementet ønsker vurdert, f.eks. den fylkeskommunale forkjøpsretten og retten til 1/3 av verdiene i forbindelse med hjemfall.

Dette utvalget, med representanter fra samtlige berørte parter, fremmer så sin innstilling om en samlet ny regulering av de aktuelle forholdene. I den anledning vil det også være naturlig at transaksjonsalternativet løftes ut av tilleggsloven og settes inn og tilpasses det nye regelverket.

En slik fremgangsmåte vil sikre en demokratisk og god saksbehandling frem til et nytt regelverk for eierskap til og utnyttelse av vannkraftressurser i Norge.

Med vennlig hilsen

Olav Ulleren
Adm.direktør

Jan F. Andersen-Gott
Direktør KS Bedrift

Kopi: LVK